

Finansal Okuryazarlık ile Tasarruf Davranışları İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma¹

(Araştırma Makalesi)

An Empirical Study on Relation between Financial Literacy and Saving Behaviors

Doi:10.29023/alanyaakademik.1209199

İsmail Fatih CEYHAN

Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

ismailc@bartin.edu.tr

Orcid No: 0000-0002-4314-7374

Sema TOSUN

Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme A.B.D.

sematosun81@gmail.com

Orcid No: 0000-0002-6828-9467

Bu makaleye atıfta bulunmak için: Ceyhan, İ.F., & Tosun, S. (2023). Finansal Okuryazarlık ile Tasarruf Davranışları İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Alanya Akademik Bakış, 7(3), Sayfa No.1081-1103.

ÖZET

Anahtar kelimeler:
*Bartın, Çalışanlar,
Finansal Bilgi,
Finansal
Okuryazarlık,
Tasarruf Davranışı*

*Makale Geliş
Tarihi:
23.11.2022
Kabul Tarihi:
18.07.2023*

Finansal bilgi, tutum, davranışlar ve sosyo-demografik niteliklerin, kişilerin tasarruf kararlarında ne düzeyde etkisinin olduğunu anlamak ve bu niteliklerin birbirleriyle olan ilişkilerini test etmek amacıyla yapılan bu çalışmada, Bartın ilinde ikamet etmekte olan kamu ve özel sektörde çalışan toplamda 476 kişiye anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, finansal okuryazarlık düzeyi ile katılımcıların çalıştıkları kurum tipi, hane halkı geliri, kredi kartı kullanma durumu, yaş, eğitim düzeyi ve aylık gelirleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, tasarruf yapma durumu ile hane halkı gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ek olarak, tasarruf davranışlarının yaşa, aylık gelire, medeni duruma, finansal gelişmeleri takip etme sıklığına ve finansal okuryazarlık düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

ABSTRACT

Keywords:
*Bartın,
Employees,
Financial
Information,
Financial
Literacy, The
Behavior of
Saving*

In this research, which was carried out to understand the effect of financial knowledge, attitudes, behaviors, and socio-demographic characteristics on people's savings decisions and to test the relations of these characteristics with each other, 476 people working in the public and private sectors residing in Bartın province. According to the results of the study, a significant relationship was found between the level of financial literacy and the type of institution where the participants work, household income, credit card usage status, age, education level and monthly income. Furthermore, a significant relationship was found between savings behaviour and household income

¹ Bu çalışma Sema Tosun'un İsmail Fatih Ceyhan danışmanlığında tamamladığı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiş olup, Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 30.12.2019 tarihli ve 2019-264 nolu kararınca etik kurul onayı alınmıştır.

level. In an additional finding, it has been concluded that saving behaviours show a statistically significant difference according to age, monthly income, marital status, the frequency of following the financial developments and the level of financial literacy.

1. GİRİŞ

Tasarrufların yatırımlara kaynaklık etmesi nedeniyle hem gelişmiş ülkelere hem de gelişmekte olan ülkelere ekonomik katkısı herkesçe malum bir gerçektir. Tasarrufları şekillendiren ve onlara yön veren unsurlardan biri de kişisel tasarruftur. Kişilerin yapmış olduğu bu tasarruflar bir araya geldiği zaman ülke ekonomisine olumlu biçimde tesir etmektedir. Özellikle son zamanlarda finans piyasalarının çeşitlilik arz etmesi ve globalleşme ile birlikte hız kazanan finansallaşma olgusu daha çok ön plana çıkmaktadır.

Finansal okuryazarlık ile davranışsal boyutlar arasında bir bağlantı kurulabilir. Zira tasarruf davranışı gösterecek kişi, finans bilgisi ile finansal tutumunu sentezleyecek ve davranışlarını bu yönde ortaya koyacaktır (Atkinson ve Messy, 2012). Nitekim finansal okuryazarlık olgusu görüldüğü biçimde sade ve basit bir kavram olmayıp; bilgi, davranış ve tutumları gösteren bütünsel yapıya sahip bir kavramdır.

Finansal okuryazarlık ifadesi yeni ortaya çıkan bir kavram olmasına rağmen standart bir tanımlaması yoktur. Literatürde finansal okuryazarlığın birçok farklı tanımı bulunmaktadır (Tuncel ve Polat, 2022). Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal ihtiyaçlarını karşılamak için bilgilerini artırarak finansal tutum ve davranışlarına yön verme yeteneği şeklinde tanımlanmaktadır (OECD, 2012). Yine Türkiye Ekonomi Bankası' nın bir çalışmasında, finansal okuryazar olmayı, kişilerin para kullanırken öğrendikleri bilgilere dayanarak rasyonel karar vermeleri olarak ifade edilmiştir (TEB, 2020).

Literatürdeki çalışmalardan Çebi Karaslan (2020) ile Tunalı ve Tatoğlu (2010)' nun tespit ettiği, tasarruf yapma durumu ile eğitim, yaş, medeni durum, kredi kartı kullanma, gelir düzeyi ve hanehalkı büyüklüğü arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde ancak Şahin ve Barış (2017)' in cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek ve hane halkı tipi değişkenleri ile tasarruf yapma durumu arasında anlamlı ilişki olmadığı şeklindeki bulgular, araştırma sonuçlarının yöreden yöreye değişiklik gösterebileceği şeklinde yorumlanmıştır. Bu nedenle çalışmanın amacı; Bartın ili özelinde, kamu ve özel sektör çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri ile tasarrufla ilgili davranışları arasında bir ilişkinin olup olmadığını, tasarruf davranışlarının demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğini ve finansal okuryazarlık seviyelerinin araştırmak şeklinde belirlenmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümleri şöyle düzenlenmiştir; ikinci bölümde kavramsal çerçeve tanımlanmış, üçüncü bölümde literatürdeki benzer çalışmalar sunulmuştur. Dördüncü bölüm uygulama kısmı olup, verilerin toplanması aşamasından bulguların elde edilmesi aşamasına kadar geçen süreç hakkında bilgi verilerek açıklanmaktadır. Araştırmanın sonuç bölümünde, elde edilen sonuçlar ile bu bağlamdaki tavsiyeler sunulmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı

Literatür incelendiği zaman finansal okuryazarlık için ortak bir tanım bulunmadığı görülmektedir. Finansal okuryazarlık alanında yapılan çalışmaların çeşitlilik göstermesi farklı tanımların oluşmasına sebep olmuştur. Hatta bir terim olarak kullanımı bile ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Finansal okuryazarlık için İngiltere ve Kanada "finansal yeterlilik" terimini

kullanırken ABD, Avustralya ve Türkiye "finansal okuryazarlık" kavramını kullanmaktadır. Bazı yazarlar ve kurumlar "finansal farkındalık" kavramını kullanmayı tercih etmektedir (Dağdelen, 2017).

Öğrencilere anaokulundan üniversiteye kadar finansal okuryazarlık eğitimleri düzenleyen ABD merkezli bir merkez tarafından, aynı kavram "yaşam boyu finansal güvenliği sağlamak için finansal kaynakları etkin bir şekilde yönetmek için bilgi ve becerileri kullanma yeteneği" şeklinde tanımlanmıştır (Huston, 2010). Finansal okuryazarlık; finansal bilgi ve becerileri kullanma yeteneği olup, birey finansal kaynaklarını ömür boyu finansal refah için etkin bir şekilde yönetir (PACFL, 2008).

Finansal okuryazarlık; bireyin parayı etkin bir şekilde yönetmesi, parayı yönetirken risk faktörlerini algılaması, finansal araçlar hakkında doğru bilgilerin nasıl elde edileceğinin belirlenmesi, finansal araçların edinilmesi, finansal araçların etkin ve yetkin bir şekilde kullanılması anlamına gelmektedir (Tuncel ve Polat, 2022). Diğer bir tanıma göre, finansal okuryazarlık; güçlü finansal kararlar vermek ve sonucunda kişisel refahı sağlamak adına gerekli olan zihinsel ve fiziksel birtakım yetilerin bütünüdür (Atkinson ve Messy, 2012).

Bir başka tanımlama, Mandell (2008) tarafından, kişinin karmaşık ve modern finansal enstrümanları değerlendirip, uzun vadeli hedeflerine ulaşmak için bilinçli olarak kullanabilmesi şeklinde ifade edilmiştir. Remund (2010), finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan tanımlamalar ışığında aşağıdaki hususların bu konuda ön planda olduğunu ifade etmiştir:

- Finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olma,
- Finansal kavramlarla ilgili iletişim kurabilme,
- Kişisel finansal yönetim yeteneği,
- Doğru finansal kararlar verebilme yeteneği,
- Finansal ihtiyaçları etkin bir şekilde planlayabilme.

2.2. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler

Eitel ve Martin (2009) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, finansal okuryazarlığın yaşa bağlı biçimde farklılık oluşturduğu kaydedilmiştir. Benzer bir çalışmada, Harrison ve Chudry (2011) tarafından İngiltere'de yapılmış olup çalışmada yaş ile finansal okuryazarlık arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca, son sınıf öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerinin daha gelişmiş olduğu ortaya konmuştur. Bu sonuca benzer olarak Akben ve Altıok (2014) tarafından öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, ülkemizde yaş ilerledikçe finansal okuryazarlığın arttığı kaydedilmiştir. Almenberg ve Säve-Söderbergh (2011) çalışmalarında bireylerin yaşları ile finansal okuryazarlığın arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve 35-50 yaşları arasında finansal okuryazarlık düzeylerinin olabilecek en yüksek seviyesinde oldukları, bunun yanı sıra yaşlı bireylerde finansal okuryazarlık seviyesinin düştüğünü ve 65 yaşından itibaren en düşük seviyeye geldiği sonucuna varılmıştır.

Cinsiyet açısından bakılırsa, Chen ve Volpe (2002), Avustralyalı öğrencilerle yaptığı çalışmada, erkek öğrencilerin daha yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu, Luksander vd. (2014) de Macaristan'da yaptıkları benzer araştırma sonucunda da aynı sonuçlara ulaşımlardır. Türkiye'de yapılan diğer bir çalışmada da erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Sarigül, 2014).

Eğitim seviyesine göre yapılan araştırma sonuçlarında ileri düzeyde olan insanların finansal okuryazarlık ile alakalı durumları, eğitim düzeyi düşük olan insanlara kıyasla daha üst seviyede çıkmaktadır (Bres ve Huzdik, 2012; Wagner, 2019).

Bireylerin aile geçmişleri ve finansal okuryazarlık seviyeleri arasında da bir ilişki bulunmaktadır. Özellikle de aile bireyleri arasından annenin almış olduğu eğitim düzeyi, çocuklara bırakılacak yatırımlar ve tasarruflar finansal okuryazarlığı belirlemektedir. İleri zamanlarda ise çocukların bu yatırım ve tasarrufları nasıl kullanıp, yöneteceği ise yine finansal okuryazarlık düzeyine bağlıdır (Lusardi vd., 2010).

Bunların yanında diğer faktörlerle ilgili yapılan bir araştırmada, niversiteli öğrencilerde finansal öz yetkinlik ile finansal okuryazarlık arasında yer alan ilişkiye odaklanmışlar ve yüksek finansal okuryazarlık düzeyi olan öğrencilerde daha yüksek öz yetkinlik olduğu sonucuna varmışlardır (Heckman ve Grable, 2011). Bu kapsamda Lusardi ve Mitchell' in (2014) alışmalarında, medeni durumun finansal okuryazarlığı direkt etkilediği şeklinde, yine Hindistan'da yapılan çalışmalarında, Agarwalla vd. (2015) evli insanların finansal okuryazarlıklarının daha ileri olduğu şeklinde sonuçlar ortaya çıkmıştır.

2.3. Bireysel Tasarruf Kavramı

Tasarruf, gelir gibi dinamik bir yapıya sahiptir ve bundan dolayı da herhangi bir gelir beklentisi olmadığı için iddihar durumu tasarruf kavramından uzaktadır ve birebir olarak tasarruf sayılmamaktadır. Tasarrufun bu dinamik yapısı ekonomik mekanizma içerisinde bir tür yatırıma evrilerek gelir getirmesine ve yeniden tasarruf durumuna olanak sağlamaktadır. (Peterson, 1994). Ekonomik istikrarsızlık, işsizlik, emeklilik deneği ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği gibi nedenler kişileri tasarruf sağlayacak davranışlarda bulunmaya yönelmiştir (olak ve ztrkler, 2012).

Kişinin elindeki para belirli bir faiz oranında bankanın sabit mevduatına yatırıldığında, belirli bir gelir elde edilir. Ancak, bu durumda, eldeki paranın gerçek ekonomiye yatırılmadan atıl bir şekilde bekletilmesi tüm toplum için bu para tasarruf işlevi görmemektedir. Bunun yanında, faiz oranları değişkenlik gösterebildiğinden ötürü, tasarruf oranları da değişmektedir (Ergenekon, 1996).

Beklenmeyen enflasyonun kişileri daha temkinli davranmaya yönelttiği bunun da özel tasarrufu arttırdığı; beklenen enflasyonun ise ülkelerin mali piyasalarının da gelişmemesine bağlı olarak kişileri dayanıklı mallarını satın almaya yönlendirerek tasarrufları azalttığı ifade edilmektedir (Aşırım, 1994).

Ekonomideki büyüme ile birlikte fertlerin gelirleri artar ve birey ekstra gelirin tamamını harcamaz. Gelirdeki bu artış sonucunda, kişisel ve toplumsal açıdan tasarrufu artırır. Loayza vd. (2000), 1965-1994 verilerine dayanarak 150 ülkenin analizini yaptığı çalışmada, kişisel gelir, büyüme oranı, enflasyon oranı ve ticaret sınırlarının tasarruflar üzerinde etkili olduğunu dile getirmişlerdir.

Tasarruf düzeyi, halı hazırda elde edilecek zevki öteleme, zkontrol ve olası risklerden uzak durma gibi psikolojik nedenlerin sonucu olarak veya yaş, gelir ve eğitim düzeyine bağlı olarak değişebilmektedir (Ayalar, 2014).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Hangi faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde en büyük etkiye sahip olduğunu belirlemek için yapılan niversite öğrencilerini kapsayan bir çalışmanın sonucunda, öğrencinin

cinsiyeti, babanın eğitimi, ailenin finansal geçmişi ve öğrencinin yarı zamanlı çalışma deneyiminin finansal okuryazarlığın en önemli belirleyicileri arasında olduğu tespit edilmiştir (Böhm vd., 2023).

Demografik faktörlerin temel ve ileri finansal okuryazarlık ve finansal bilgi algısı üzerindeki etkilerini araştıran Suudi Arabistan’ da yapılan bir çalışmanın sonucunda, çoğu demografik faktörün temel ve gelişmiş finansal okuryazarlığı etkilediğini ve sadece gelir düzeyi ve mesleğin finansal uzmanlığa aşırı güveni etkilediğini ortaya koymaktadır (Ansari vd., 2023).

Bulgaristan üniversitelerindeki öğrencilerin finansal okuryazarlığı üzerine yapılan ampirik bir çalışmanın sonuçları finansal okuryazarlık seviyesinin cinsiyet, öğrenci geliri ve finansal karar verme sorumluluğu gibi özelliklerden etkilendiğini, ancak öğrencinin uzmanlık alanı, üniversite, eğitim derecesi veya kişisel finans yönetimi dersi almasına bağlı olmadığını ortaya koymuştur. Finansal okuryazarlığın öğrencilerin finansal kararları ve davranışları üzerindeki etkisi söz konusu olduğunda, sonuçlar kişisel finans yönetimi için gerekli bilgi ve becerilerin bir hanede bütçenin nasıl kontrol edildiğini, gelirin azalması durumundaki davranışları ve emeklilik tasarruflarını etkilediğini göstermektedir. Ancak, finansal okuryazarlık hane bütçesinin mevcudiyetini, bütçe kontrol sıklığını ve acil durum fonunun mevcudiyetini etkilememektedir (Marinov, 2023).

Mireku vd. (2023) finansal okuryazar olan bireylerin, finansal okuryazar olmayanlara kıyasla daha sağlam finansal davranışlar sergileme ihtimalinin daha yüksek olduğunu savunan çalışmalarında, Gana’daki üniversite öğrencilerine uyguladıkları anketin sonucunda finansal okuryazar öğrencilerin sağlam finansal davranışlar sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğunu, buna ek olarak, aile özellikleri, özellikle babanın eğitim durumu ve evde finansal konuların tartışılması gibi değişkenlerin sağlam finansal davranışın önemli belirleyicileri olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer bir çalışmada, kadınlarda ihtiyatlı karar almayı şekillendiren potansiyel bir aracı olarak finansal okuryazarlığın önemine odaklanılmaktadır. Pakistan’ın Pencap Eyaleti’nde resmi olarak kayıtlı olan kadın girişimciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları, aşırı güven ve ulaşılabilirlik önyargılarının yatırım kararları üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahip olduğunu ve finansal okuryazarlığın ise aşırı güven, ulaşılabilirlik ve yatırım kararı verme arasında önemli bir aracı rolü oynadığını göstermektedir (Iram vd., 2023).

Finansal okuryazarlık ve emeklilik tasarruflarındaki cinsiyet farkı arasındaki ilişkinin incelendiği Avustralya’daki bir çalışmada, bireylerin emeklilik birikimlerini nasıl yöneteceği konusunda finansal okuryazarlığın olumlu bir etkisinin olduğunu ve emeklilik tasarruflarındaki cinsiyetten kaynaklanan farkın önemli bir kısmının cinsiyetler arasındaki finansal okuryazarlık farkına atfedilebileceğini göstermektedir (Preston ve Wright, 2023).

Diğer yandan tasarrufa odaklanan bazı araştırmalarda, farklı zaman dilimleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda Boisclair vd. (2017), Cupák vd. (2019), De Cecco ve Estache (2016) emeklilik dönemi tasarruflarını, Bongini ve Cucinelli (2019) öğrencilerin emekliliğe yönelik tasarruf planlarını analiz etmişlerdir. Bireylerin standart harcamalarını üç ay boyunca karşılayabilen tasarruflar şeklinde tanımlanan acil durum tasarruflarını inceleyen çalışmalar da mevcuttur (Babiarz ve Robb 2014, Henager-Greene ve Cude 2016, Loke 2017).

Nguyen vd. (2017), finansal bilgi düzeyi ile düzenli tasarruf alışkanlıklarına odaklanırken, Murendo ve Mutsonziwa (2017), finansal okuryazarlık ile birlikte insanların tasarruflarını ölçerken önceki yılın tasarruflarını da bu modele dahil etmiştir. Henager-Greene ve Cude

(2016) ile Pak ve Chatterjee (2016) hem uzun vadeli (emeklilik), hem de kısa vadeli tasarrufları (acil durum) incelemişlerdir.

Murendo ve Mutsonziwa (2017) finansal okuryazarlığın belirleyicilerini ve bunun bireylerin tasarruf kararları üzerindeki etkisini analiz etmek için Zimbabwe'deki 4000 yetişkin finansal tüketici örneğine uyguladıkları anketin sonucunda, kadınların finansal okuryazarlığının, erkeklerden daha düşük olduğunu, kırsal kesimde ikamet eden bireylerin kentsel finansal tüketicilere göre daha düşük finansal okuryazarlık sergilediğini finansal okuryazarlığın hem kırsal hem de kentsel bireyler için tasarruf davranışını olumlu yönde etkilediğini bildirmektedir.

Tasarruf niyetinin aracılık etkisi dikkate alınarak finansal okuryazarlığın tasarruf davranışı üzerindeki etkisini araştırmak üzere Sri Lanka'nın Colombo bölgesinde çalışan 206 kişiye anket uygulayan Peiris (2021)' in ulaştıkları bulgular, finansal okuryazarlığın tasarruf davranışı üzerinde doğrudan ve pozitif olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, niyetin aracılık etkisi de bu ilişkide pozitif olarak anlamlı bulunmuştur.

Finansal okuryazarlık ve tasarruf konusundaki literatürün sistematik bir incelemesini sunan çalışmasında Brochado ve Mendes (2021), 2005-2019 yılları arasında yayınlanmış toplam 183 makaleyi hibrit yöntemlere dayanarak analiz etmişlerdir. Makalelerin özetlerinin sözcüksel analizine göre değinilen temalar; finansal okuryazarlık, finansal okuryazarlık ölçümü, bağıntılar, tasarruf, tasarruf türü, finansal eğitim, hedef grup, teoriler, kişisel finans, finansal hazırlık ve finansal içerik şeklindedir.

Konuyla ilgili olarak Bozkurt vd. (2019)' nin yaptıkları bir çalışmada, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğrencilerine yapılan anket ile tasarruf eğilimi, finansal okuryazarlık düzeyi, finansal okuryazarlık bilincinin tasarruf davranışı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Sonuç olarak, katılımcıların tasarruf yapmalarına rağmen finansal okuryazarlığın düşük olduğu, ayrıca yaş, cinsiyet, gelir durumu ve mesleğe göre tasarruf yapma alışkanlığının farklılaştığı fakat yaşanan il, medeni durum ve eğitim açısından her hangi bir istatistiki fark bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, finansal okuryazarlık kavramının tanınması ile tasarruf yapma alışkanlığı arasında ve finansal okuryazarlık eğitimi ile tasarruf alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

4. UYGULAMA

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın asıl amacı, Bartın ili özelinde, çalışanların finansal okuryazarlık seviyeleri ve tasarruf davranışlarının demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğini, ek olarak finansal okuryazarlık düzeyleri ile tasarruf davranışları arasında bir ilişkinin olup olmadığını araştırmaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotezler ve alt hipotezler test edilmiştir:

H₁. Finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik ve finansal özellikler arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_{1.1}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_{1.2}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_{1.3}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_{1.4}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

- H_{1.5}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile aylık gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{1.6}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile çalışılan kurum tipi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{1.7}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile hane halkı tipi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{1.8}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile hane halkı geliri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{1.9}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{1.10}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile kredi kartı kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{1.11}. Finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal gelişmeleri takip etme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H₂. Tasarruf yapma durumu ile demografik ve finansal özellikler arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.1}. Tasarruf yapma durumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.2}. Tasarruf yapma durumu ile yaş arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.3}. Tasarruf yapma durumu ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.4}. Tasarruf yapma durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.5}. Tasarruf yapma durumu ile aylık gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.6}. Tasarruf yapma durumu ile çalışılan kurum tipi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.7}. Tasarruf yapma durumu ile hane halkı tipi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.8}. Tasarruf yapma durumu ile hane halkı geliri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_{2.9}. Tasarruf yapma durumu ile kredi kartı kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- H₃. Demografik özelliklere göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.1}. Cinsiyete göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.2}. Medeni duruma göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.3}. Kurum sektörüne göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.4}. Kredi kartı kullanma durumuna göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.5}. Yaşa göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.6}. Eğitim durumuna göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.7}. Hane halkı tipine göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.8}. Aylık gelire göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_{3.9}. Hane halkı gelirine göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_{3,10}. Finansal gelişmeleri takip etme sıklığına göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₄. Finansal okuryazarlık düzeyine göre tasarruf davranışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.

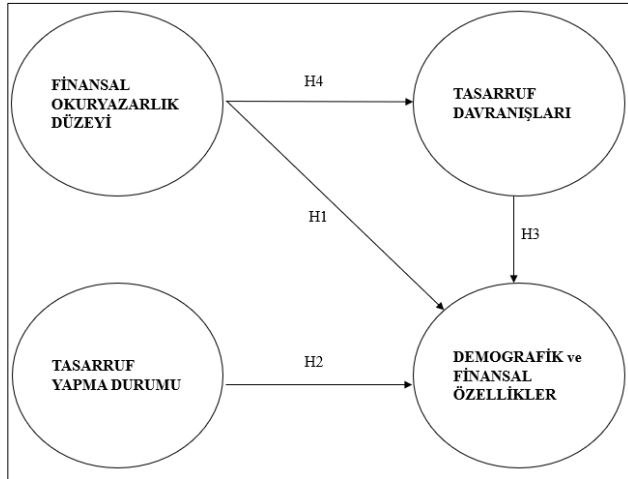
4.2. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, ele alınan konuyu olduğu gibi araştıran araştırma türüdür (Güngörmez ve Alkış, 2015: 945).

Literatürde demografik faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyiyle ilişkili olduğuna dair birçok çalışma mevcuttur (Chen ve Volpe 2002; Luksander vd., 2014; Agarwalla vd., 2015; Murendo ve Mutsonziwa, 2017). Yurt içindeki çalışmalar incelendiğinde ise; Tuna ve Ulu'nun (2016), yaş ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında ilişki olduğu, Dağdelen' in (2017) finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde aylık gelir düzeyi, eğitim ve yaş durumunun etkili olduğu, Güler ve Tunahan (2015)' in, Özen ve Kaya' nın (2015) ve Barmaki (2015)' nin finansal okuryazarlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu, Kılıç vd. (2015)' nin finansal okuryazarlık düzeyi ile kredi kartı kullanma durumu arasında ilişki olduğu sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir.

Tasarruf yapma ile demografik faktörlerin ilişkisini araştıran literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ise; Şengür ve Taban (2016)' in bekarların evlilere kıyasla daha çok tasarruf yapma olasılığında olduğu, Fisher (2010)' in kadınların erkeklere göre daha çok tasarrufta bulunduğu, Şenol (2018)' in yaşı büyük olanların daha çok tasarruf davranışında bulunduğu, Bozkuş ve Üçdoğruk (2007); Zengin vd. (2018)' nin kredi kartı kullananların tasarruf yapma olasılıklarının daha az olduğu, Temel Nalın (2013)' in gelir düzeyi yüksek olanlarda tasarruf yapma eğiliminin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmaktadır.

Bu bağlamda araştırma modeli Şekil 1' de gösterildiği gibi olup, 4 ayrı hipotez test edilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeline göre finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik ve finansal faktörler arasındaki, tasarruf yapma durumu ile demografik ve finansal faktörler arasındaki, tasarruf davranışları ile demografik ve finansal faktörler arasındaki, son olarak finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf davranışları arasındaki ilişkiler test edilmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın amacına yönelik olarak, içerisinde katılımcıların tasarruf davranışı ve finansal okuryazarlık ölçeği, finansal okuryazarlık düzeyi ile ilgili problemler ve katılımcıları tanımlayıcı nitelikte demografik sorular yer alan nicel araştırma yöntemlerinden anket yöntemi kullanılmıştır. Beşli Likert ölçeği tarzındaki “Tasarruf Davranışı ve Finansal Okuryazarlık Ölçeği” içerisinde katılım sağlayanlardan, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde yanıtlaması beklenen toplam 20 ifade yer almaktadır. Çalışmada tasarruf davranışı ve finansal okuryazarlık ölçeğinin güvenilirlik düzeyi 0,90 olarak tespit edilmiştir.

“Finansal Okuryazarlık Düzeyi” ile ilgili kısımda ise cevap verilmesi beklenen toplam 5 problem yer almaktadır. Bu problemlerin ilki basit faiz, ikincisi bileşik faiz, üçüncüsü reel faiz ve dördüncüsü gelecek değer ve beşincisi bugünkü değer konularında yanıtlayıcıların bilgi seviyesini ölçmektedir. Alınan cevaplar sonrasında bu kısımda üçten daha az soruyu doğru yanıtlayan kişiler “Finansal Okuryazar Değil” şeklinde, en az üç soruyu doğru yanıtlayanlar “Temel Düzey Finansal Okuryazar” şeklinde, son olarak hem soruların en az üç tanesine doğru yanıt verip, hem de tasarruf davranışı ve finansal okuryazarlık ölçeğindeki ifadelerle verdiği yanıtların ortalaması en az dört olan kişiler ise “İleri Düzey Finansal Okuryazar” olarak sınıflandırılmaktadır. Çalışmada, finansal okuryazarlık düzeyi ifadelerinin güvenilirlik katsayısı 0,74 olarak tespit edilmiş olup bu ifadeler Şahin ve Barış (2017) tarafından yapılan çalışmadan alınmıştır.

Anket formunda yer alan demografik sorular içerisinde katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, kurum sektörü, meslek, hane halkı tipi ve hane halkı geliri yer alırken, tasarruf yapma durumu, finansal gelişmeleri takip sıklığı ve kredi kartı kullanım durumu ile ilgili sorular da yer almaktadır.

Uygulanan ölçek için Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu’ndan 2019-264 protokol numaralı Etik Kurulu Onay Belgesi alınmış, etik sorunu oluşturabilecek ifadeler olmadığına dair kurul üyeleri tarafından oy birliğiyle karar verilmiştir.

4.4. Sınırlılıklar

Kamu ve özel sektör çalışanları üstünde yapılan bu çalışmanın kapsamı, Bartın şehri ile sınırlandırılmıştır. Bu sebeple, bu çalışma sonuçları diğer şehirlere genellenememesi çalışmanın sınırlılıklarından biridir. Bunun yanında, anket çalışması yüksek enflasyondan önce, 2020 yılının başında yapılmıştır. Bu nedenle araştırma 2020 yılı itibarıyla elde edilenlerle sınırlıdır. Araştırmada katılımcılara sorulan “aylık gelir düzeyi” ve “hane halkı gelir düzeyi” sorularına verilen cevaplar anketin yapıldığı tarih itibarıyla değerlendirilmelidir.

Araştırma veri toplama aşamasında kullanılan literatür taraması ve kamu ve özel sektör çalışanlarının görüşlerinin alınmasında kullanılan demografik bilgi formu, tasarruf davranışı ve finansal okuryazarlık ölçeği, finansal okuryazarlık düzeyi ile sınırlıdır.

4.5. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, Bartın ilindeki kamu ve özel sektörde çalışanlardan oluşmaktadır. Buna göre 2021 yılı verilerine göre Bartın ilinde çalışan sayısı 13.609 kişi olarak tespit edilmiştir (İşkur, 2022: 32). Örneklemi ise olasılıklı örnekleme metodlarından biri olan basit tesadüfi örnekleme metoduyla seçilen kişiler oluşturmaktadır. Bu örnekleme yönteminde, ana kütledeki her bir eleman aynı seçilme şansına sahiptir. Evren içerisinde yer alan her bir eleman bağımsız bir şekilde seçilir ve bu seçim diğer elemanların seçilmesini etkilemez. Diğer bir deyişle, bir

öğenin seçiminin başka bir öğenin seçimini etkilememektedir (Altunışık vd., 2012: 139-140). Bu araştırmada yapılan açıklamalar doğrultusunda toplam 476 kişilik örneklem kitlesi araştırmaya dahil edilmiştir.

4.6. Veri Toplama Süreci

Araştırmada verileri elde etmek amacıyla anket yöntemine başvurulmuştur. Bu anketler online ve yüz yüze olacak şekilde katılımcılara ulaştırılmıştır. Anketler Bartın ilindeki kamu ve özel sektörde çalışanlara uygulanmıştır. Uygulama sonucunda toplam 476 kişiden elde edilen veriler analiz edilmiştir.

4.7. Veri Analiz Süreci

Bu çalışmada kamu ve özel sektörde çalışanlara uygulanan anketin analizi ile öncelikle çalışmaya katılanları tanımlayıcı özelliklerin ortaya konmasında frekans dağılımlarına yer verilmiştir. Bunun yanında, anket formunda yer alan ölçek ifadelerine verilen cevapların tanımlayıcı istatistikleri olarak kişi sayısı, yüzde, ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir.

Elde edilen verilerin dağılımlarını görmek için Kolmogorov-Smirnov normallik testleri yapılmış, veri setinin dağılımının normal dağılıma uygun olmayışı nedeniyle parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Dolayısıyla oluşturulan hipotezlerin test edilmesinde değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konması için ki-kare testine yer verilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine göre karşılaştırma sonuçlarının ortaya konmasında ikili grupların analizinde Mann-Whitney U testine; ikiden fazla olan gruplar için ise Kruskal-Wallis H testine başvurulmuştur.

4.8. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen verilerin analizleri sonucunda ortaya çıkan bulgular, tablolar halinde sunulurken detaylı bir şekilde açıklamalar yapılmaktadır.

4.8.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilk olarak araştırmaya katılan kamu ve özel sektör çalışanlarının demografik bilgilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1'de anket uygulamasına katılanların demografik özelliklerine yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

DEĞİŞKENLER		N	%
Cinsiyet	Kadın	259	54,4
	Erkek	217	45,6
Medeni Durum	Evli	301	63,2
	Bekar	175	36,8
Eğitim Durumu	İlkokul/İlköğretim	30	6,3
	Lise ve dengi	98	20,6
	Üniversite	297	62,4
	Yüksek Lisans/Doktora	51	10,7
Yaş	18-24 arası	58	12,2
	25-34 arası	219	46,0
	35-44 arası	135	28,4
	45-54 arası	49	10,3
	55 yaş üstü	15	3,2

Aylık Gelir	2.000-3.000 TL	153	32,1
	3.001-4.000 TL	81	17,0
	4.001-5.000 TL	116	24,4
	5.001-6.000 TL	69	14,5
	6.001 TL ve üzeri	57	12,0
Kurum Sektörü	Kamu	260	54,6
	Özel	216	45,4
Hane Halkı Tipi	Yalnız yaşıyorum	67	14,1
	Anne babamla yaşıyorum	83	17,4
	Evliyim ve çocuğum var	233	48,9
	Evliyim, çocuğum yok	64	13,4
	Diğer	29	6,1
Hane Halkı Geliri	2.000-3.000 TL	54	11,3
	3.001-4.000 TL	59	12,4
	4.001-5.000 TL	94	19,7
	5.001-6.000 TL	68	14,3
	6.001 TL ve üzeri	201	42,2
Finansal Gelişmelerin Takip Edilme Sıklığı	Hergün	128	26,9
	Haftada birkaç kez	137	28,8
	Bazen	187	39,3
	Hiç takip etmiyorum	24	5,0
Tasarruf Yapma Durumu	Evet	385	80,9
	Hayır	91	19,1
Kredi Kartı Kullanma Durumu	Kredi Kartı Kullanıyorum	384	80,7
	Kredi Kartı Kullanmıyorum	92	19,3
Toplam		476	100,0

Örneklemin demografik özelliklerinden kısaca bahsetmek gerekirse, ankete katılan kişilerin yaklaşık yarısının kadın, yarısının erkek olduğu, çoğunluğun evli olduğu, çoğunluğun yüksek tahsilli olduğu, çoğunluğun kamu çalışanı olduğu, çoğunluğun 25-34 yaş arası olduğu, çoğunluğun aylık gelirinin 2.000-4.000 TL arasında olduğu, çoğunluğun hanesindeki toplam gelirin 4.000-6.000 TL arasında olduğu, çoğunluğun tasarruf yaptığı, çoğunluğun kredi kartı kullandığı, çoğunluğun haftada birkaç kez veya daha fazla finansal gelişmeleri takip ettiği bulgularına ulaşılmıştır.

4.8.2. Katılımcıların Tasarruf Davranışlarıyla İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan kamu ve özel sektör çalışanlarının tasarruf davranışlarını yansıtan 20 ifadeye verdikleri cevapların dağılımları incelendiğinde, katılımcıların en fazla katıldıkları ifadeler şunlardır:

Tasarruf yapmanın gerekli olduğu, ürün veya hizmet satın alırken gerekli olup olmadığını düşünme ve fiyat karşılaştırması yapma, harcama yaparken gelirlerini ve bütçelerini dikkate alma, tüm ödemelerini zamanında yapma, kredi kartını gelire göre harcama, kredi kartının borcunun her ay tamamını ödeme, borçları zamanında ödeme ve borçlanmanın mali etkilerini bilme.

Araştırmaya katılanların verdikleri cevaplar içerisinde nispeten daha az katıldıkları ve en düşük ortalama sahip ifadeler ise şunlardır:

Parayı harcamak yerine uzunca bir süre saklama, finansal hedefler (tatil, eğitim, araç veya gayrimenkul satınalma vb.) veya harcamalar için haftalık ya da aylık bütçe yapma, harcamalarla ilgili finansal kayıtları (fiş, fatura vb.) saklama.

4.8.3. Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyiyle İlgili Bulgular

Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyinin tespiti için Şahin ve Barış (2017)' in çalışmasında katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmek için kullandıkları; finansal problemlere üçten daha az doğru cevap verenler için “finansal okuryazar olmayan”, en az üç doğru cevap verenleri “temel düzey finansal okuryazar” ve en az üç doğru cevap vermekle birlikte finansal okuryazarlık ölçeği ortalaması 4 üzerinde olanları “ileri düzey finansal okuryazar olarak sınıflandırdığı sınıflandırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında araştırmaya katılanlarının finansal okuryazarlık problemlerine verdikleri cevapların dağılımları ile ilgili sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların finansal okuryazarlık problemlerine verdikleri cevaplara yönelik elde edilen sonuçlara göre, birinci soruda sorulan basit faiz sorusunu katılımcıların %18'i, ikinci soruda sorulan bileşik faiz sorusunu katılımcıların %28'i, üçüncü soruda sorulan reel faiz sorusunu katılımcıların %51'i, dördüncü soruda sorulan paranın zaman değeri sorusunu katılımcıların %59'u, beşinci soruda sorulan para yanılıgısı sorusunu katılımcıların %45'i doğru olarak cevaplamıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların finansal okuryazarlık problemlerine verdikleri cevaplardan yola çıkarak sınıflandırılan kişilerin dağılımları ile ilgili olarak katılımcıların %32'sinin finansal okuryazar olmadığı, %31'inin temel düzeyde finansal okuryazar olduğu, %37'sinin ileri düzeyde finansal okuryazar olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların %68'inin en az temel düzeyde finansal okuryazar olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.8.4. Katılımcıların Demografik ve Finansal Özellikleri ile Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Analiz Sonuçları

Araştırmaya katılanların demografik ve finansal özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiye ait ki-kare testi sonuçları Tablo 2' de yer almaktadır.

Tablo 2. Demografik ve Finansal Özellikleri ile Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Testi Sonuçları

	Finansal Okuryazar Değil		Temel Düzeyde Finansal Okuryazar		İleri Düzeyde Finansal Okuryazar		X ²	p
	N	%	N	%	N	%		
Cinsiyet								
Kadın	83	32,0	85	32,8	91	35,1	1,663	,435
Erkek	67	30,9	62	28,6	88	40,6		
Yaş								
18-24	29	50,0	19	32,8	10	17,2	23,107	,003
25-34	67	30,6	72	32,9	80	36,5		
35-44	40	29,6	42	31,1	53	39,3		
45-54	10	38,8	11	38,8	28	22,4		
55 ve üstü	4	26,7	3	20,0	8	53,3		
Medeni Durum								
Evlü	82	27,2	86	28,6	133	44,2	17,356	,002
Bekar	67	38,5	61	35,1	47	26,4		
Eğitim Seviyesi								
İlkokul/İlköğretim	17	56,7	5	16,7	8	26,7	33,965	,000
Lise ve Dengi	48	49,0	24	24,5	26	26,5		
Üniversite	185	26,3	84	33,0	28	40,7		
Yüksek Lisans/ Doktora	7	13,7	20	39,2	24	47,1		

Aylık Gelir Düzeyi	N	%	N	%	N	%	X ²	p	
2.000-3.000 TL	66	43,1	46	30,1	41	26,8	23,764	,002	
3.001-4.000 TL	27	33,3	27	33,3	27	33,3			
4.001-5.000 TL	28	24,1	40	34,5	48	41,4			
5.001-6.000 TL	15	21,7	20	29,0	34	49,3			
6.001 TL ve üzeri	14	24,6	14	24,6	29	50,9			
Çalışılan Kurum Tipi	N	%	N	%	N	%	X ²	p	
Kamu	68	26,2	79	30,4	113	43,5	10,493	,005	
Özel	82	38,0	68	31,5	66	30,6			
Hane Halkı Tipi	N	%	N	%	N	%	X ²	p	
Yalnız yaşıyorum	25	37,3	24	35,8	18	26,9	18,110	,020	
Anne babamla yaşıyorum	33	39,8	25	30,1	25	30,1			
Evliyim ve çocuğum var	66	28,3	66	28,3	101	43,3			
Evliyim çocuğum yok	14	21,9	20	31,2	30	46,9			
Diğer	12	41,4	12	41,4	5	17,2			
Hanehalkı Geliri	Toplam	N	%	N	%	N	%	X ²	p
2.000-3.000 TL		23	42,6	19	35,2	12	22,2	21,195	,007
3.001-4.000 TL		24	40,7	21	35,6	14	23,7		
4.001-5.000 TL		31	33,0	29	30,9	44	36,2		
5.001-6.000 TL		25	36,8	19	27,9	24	35,3		
6.001 TL ve üzeri		47	23,4	59	29,4	95	47,3		
Tasarruf Durumu	Yapma	N	%	N	%	N	%	X ²	p
Evet		122	31,7	97	25,2	166	43,1	37,384	,000
Hayır		28	30,8	50	54,9	13	14,3		
Kredi Kartı Kullanımı		N	%	N	%	N	%	X ²	p
Evet		113	29,4	120	31,2	151	39,3	4,388	,111
Hayır		37	40,2	27	29,3	28	30,4		
Finansal Gelişmeleri		N	%	N	%	N	%	X ²	p
Takip Etme Sıklığı								63,161	,000
Her gün		26	20,3	32	25,0	70	54,7		
Haftada birkaç kez		33	24,1	37	27,0	67	48,9		
Bazen		74	39,6	73	39,0	40	21,4		
Hiç takip etmiyorum		17	70,8	5	20,8	2	8,3		

Demografik özellikler ile katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik elde edilen sonuçlar incelendiğinde cinsiyet ve kredi kartı kullanma durumu haricindeki değişkenler ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında %5 hata payı ile anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Böylece H_{1,2}, H_{1,3}, H_{1,4}, H_{1,5}, H_{1,6}, H_{1,7}, H_{1,8}, H_{1,9}, H_{1,11} hipotezleri reddedilmiş, H_{1,1}, H_{1,10} hipotezleri ise kabul edilmiştir.

Buna göre finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyet ve kredi kartı kullanma durumundan bağımsızdır. Medeni durum, yaş, eğitim seviyesi, aylık gelir, çalışılan sektör, hane halkı tipi, hane halkı geliri, tasarruf yapma ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında ise anlamlı bir ilişki olduğu ve bu değişkenlerin finansal okuryazarlık düzeyi ile birlikte hareket ettikleri sonucuna varılmıştır.

İlişki bulunan özellikler yaş itibarıyla değerlendirildiğinde;

En düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip katılımcıların 18-24 yaş arası gençler grubu olduğu, en yüksek finansal okuryazarlık düzeyinin ise 55 yaş üstü katılımcılara ait olduğu tespit edilmiştir. Medeni durum itibarıyla değerlendirildiğinde; oransal açıdan evlilerin daha çok ileri düzey finansal okuryazar oldukları, diğer yandan bekarların ise daha çok finansal okuryazar olmadıkları görülmektedir. Eğitim seviyesi açısından değerlendirildiğinde; katılımcıların eğitim kademesi seviyesi yükseldikçe, finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir.

Aylık gelir düzeyi açısından değerlendirildiğinde; en düşük gelir grubuna dahil katılımcıların daha yüksek oranda finansal okuryazar olmadığı, en yüksek gelir grubuna dahil katılımcıların ise daha yüksek oranda ileri finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Çalışılan kurum açısından değerlendirildiğinde; kamu sektöründe çalışanların daha yüksek oranda ileri finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu, özel sektörde çalışanların ise oransal olarak daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Hane halkı tipi açısından değerlendirildiğinde; oransal olarak en yüksek ileri finansal okuryazarlığın evli ve çocuklarda bulunduğu, finansal okuryazar olmayan katılımcıların ise anne - babasıyla veya yalnız yaşayan katılımcılar olduğu görülmektedir. Hane halkı toplam geliri bakımından değerlendirilirse, finansal okuryazarlık düzeyinin hane halkı geliri ile doğru orantılı olduğu, katılımcıların hane halkı gelirinin azalmasıyla birlikte azaldığı, diğer yandan artmasıyla beraber de arttığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların tasarruf yapma ya da yapmama davranışına göre değerlendirildiğinde; finansal okuryazar olmayan ve ileri finansal okuryazarlık düzeyine sahip katılımcıların tasarruf yapma oranlarının daha yüksek olduğu, ancak temel düzeyde finansal okuryazar olan katılımcıların daha az tasarruf yapan grup olduğu görülmektedir.

Katılımcıların finansal gelişmeleri takip etme sıklığı açısından değerlendirildiğinde; ileri finansal okuryazarlık düzeyine sahip katılımcıların çoğunun her gün takip ettiği, hiç takip etmeyenlerin ise çok yüksek bir oranda finansal okuryazar olmadıkları ortaya çıkmıştır.

4.8.5. Katılımcıların Demografik Özellikleri ile Tasarruf Yapma Durumu Arasındaki İlişkinin Analiz Sonuçları

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri ile tasarruf yapma durumu arasındaki ilişkiye ait ki-kare testi sonuçları Tablo 3' de sunulmuştur.

Tablo 3. Tasarruf Yapma Durumu ile Demografik Özellikler Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Testi Sonuçları

	Tasarruf Yapıyor musunuz?				X ²	p
	Evet		Hayır			
Cinsiyet	N	%	N	%		
Kadın	209	80,7	50	19,3	,013	,91
Erkek	176	81,1	41	18,9		
Yaş	N	%	N	%	X ²	p
18-24	49	84,5	9	15,5	3,748	,44
25-34	179	81,7	40	18,3		
35-44	109	80,7	26	19,3		
45-54	35	71,4	14	28,6		
55 ve üstü	13	86,7	2	13,3		
Medeni Durum	N	%	N	%	X ²	p
Evli	243	80,7	58	19,3	,012	,91
Bekar	142	81,1	33	18,9		

Eğitim Durumu	N	%	N	%	X ²	p
İlkokul/İlköğretim	20	66,7	10	33,3	6,901	0,08
Lise ve Dengi	78	79,6	20	20,4		
Üniversite	241	81,1	56	18,9		
Yüksek Lisans / Doktora	46	90,2	5	9,8		
Aylık Gelir Düzeyi	N	%	N	%	X ²	p
2.000-3.000 TL	118	77,4	35	22,9	3,247	,52
3.001-4.000 TL	64	79,0	17	21,0		
4.001-5.000 TL	96	82,8	20	17,2		
5.001-6.000 TL	58	84,1	11	15,9		
6.001 TL ve üzeri	49	86,0	8	14,0		
Çalışılan Kurum	N	%	N	%	X ²	P
Kamu	214	82,3	46	17,7	,753	,39
Özel	171	79,2	45	20,8		
Hane Halkı Tipi	N	%	N	%	X ²	P
Yalnız yaşıyorum	53	79,1	14	20,9	,934	,92
Anne babamla yaşıyorum	68	81,9	15	18,1		
Evliyim ve çocuğum var	186	79,8	47	20,2		
Evliyim çocuğum yok	54	84,4	10	15,6		
Diğer	24	82,8	5	17,2		
Hane Halkı Geliri	N	%	N	%	X ²	P
2.000-3.000 TL	35	64,8	19	35,2	11,290	,02
3.001-4.000 TL	47	79,7	12	20,3		
4.001-5.000 TL	77	81,9	17	18,1		
5.001-6.000 TL	59	86,8	9	13,2		
6.001 TL ve üzeri	167	83,1	34	16,9		
Kredi Kartı Kullanma Durumu	N	%	N	%	X ²	P
Evet	313	81,5	71	18,5	,507	,48
Hayır	72	78,3	20	21,7		

Tasarruf yapma durumu ile katılımcıların demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik elde edilen ki-kare test sonuçlarına göre, hane halkı gelir düzeyi ile tasarruf yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre 5001-6000 TL grubu dışında, hane içerisindeki gelirin artması ile birlikte katılımcıların tasarruf etme davranışları, artmaktadır. Diğer taraftan cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, çalışılan kurum, hane halkı tipi, kredi kartı kullanma durumu ile tasarruf yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre katılımcıların tasarruf davranışları, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, çalışılan kurum, hane halkı tipi, kredi kartı kullanıp kullanmama gibi faktörlerden bağımsızdır. Bireysel gelirlerin artması tasarrufları artırmazken, toplam gelirlerin artması tasarruf davranışlarının artmasına neden olmaktadır.

Böylece H_{2,8} hipotezi reddedilmiş, H_{2,1}, H_{2,2}, H_{2,3}, H_{2,4}, H_{2,5}, H_{2,6}, H_{2,7} ve H_{2,9} hipotezleri ise kabul edilmiştir.

4.8.6. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Tasarruf Davranışlarındaki Farklılıkların Analiz Sonuçları

Araştırma katılımcılarının cinsiyet, medeni durum, kurum sektörü ve kredi kartı kullanma durumuna göre tasarruf davranışlarındaki farklılıkların analiz sonuçları Tablo 4' de sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların İki Demografik Özelliklerine Göre Tasarruf Davranışlarındaki Farklılıkların Analiz Sonuçları

Tasarruf Davranışları		N	Sıralı Ort.	Sıralar Toplamı	Mann-WhitneyU	p
Cinsiyet	Kadın	259	233,38	60.446,50	26.776,500	,38
	Erkek	217	244,61	53.079,50		
Medeni Durum	Evli	301	248,10	74.679,50	23.446,500	,05
	Bekar	175	221,98	38.846,50		
Çalışılan Kurum	Kamu	260	242,61	63.079,00	27.011,000	,47
	Özel	216	233,55	50.447,00		
Kredi Kartı Kullanma	Kredi Kartı Kullanıyor	384	239,27	91.881,50	17.366,500	,80
	Kredi Kartı Kullanmıyor	92	235,27	21.644,50		

Yapılan Mann-Whitney U analizi sonucuna göre tasarruf davranışlarının sadece medeni durum açısından anlamlı farklılık gösterdiği ve evli katılımcıların bekar katılımcılarla kıyaslandığında daha fazla tasarrufta bulunduğu, ancak tasarruf davranışları ile cinsiyet, kurum sektörü ve kredi kartı kullanım durumu değişkenlerine göre farklılığın tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda ise anlamlı bir farklılık olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Buna göre, $H_{3,2}$ hipotezi reddedilmiş, $H_{3,1}$, $H_{3,3}$ ve $H_{3,4}$ hipotezleri ise kabul edilmiştir.

Katılımcıların yaş, eğitim durumu, aylık gelir düzeyi, hane halkı tipi, hane halkı geliri ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığına göre tasarruf davranışlarındaki farklılıkların analiz sonuçları Tablo 5’ de sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Çoklu Demografik Özelliklerine Göre Tasarruf Davranışlarındaki Farklılıkların Analiz Sonuçları

Tasarruf Davranışları		N	Sıralı Ort.	Kruskal-Wallis H	p
Yaş	18-24 arası	58	236,68	9,958	,04
	25-34 arası	219	237,56		
	35-44 arası	135	254,40		
	45-54 arası	49	187,84		
	55 yaş üstü	15	281,70		
Eğitim Durumu	İlkokul/İlköğretim	30	232,33	1,023	,80
	Lise ve dengi	98	249,58		
	Üniversite	297	234,54		
	Yüksek Lisans/Doktora	51	243,91		
Aylık Gelir	2.000-3.000 tl	153	226,10	9,446	,05
	3.001-4.000 tl	81	230,30		
	4.001-5.000 tl	116	226,46		
	5.001-6.000 tl	69	262,51		
	6.001 tl ve üzeri	57	278,89		

Hane Halkı Tipi	Yalnız yaşıyorum	67	227,19	5,620	,23
	Anne babamla yaşıyorum	83	227,42		
	Evliyim ve çocuğum var	233	246,49		
	Evliyim, çocuğum yok	64	255,28		
	Diğer	29	195,12		
Hane Halkı Geliri	2.000-3.000 tl	54	215,32	6,826	,15
	3.001-4.000 tl	59	212,47		
	4.001-5.000 tl	94	231,15		
	5.001-6.000 tl	68	261,93		
	6.001 tl ve üzeri	201	247,87		
Finansal Gelişmeleri Takip Etme Sıklığı	Her gün	128	286,39	41,501	,00
	Haftada birkaç kez	137	260,49		
	Bazen	187	199,34		
	Hiç takip etmiyorum	24	162,67		

Bu sonuçlara göre; tasarruf davranışlarının yaşa, aylık gelire ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre; yaş grubu açısından en yüksek tasarruf davranışlarında bulunanların 55 yaş üstü katılımcılar olduğu, aylık gelir grubu açısından en yüksek tasarruf davranışlarında bulunanların en yüksek gelire sahip katılımcılar olduğu, finansal gelişmeleri takip etme sıklığı açısından ise en yüksek tasarruf davranışlarında bulunanların her gün finansal gelişmeleri takip eden katılımcılar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Sonuçlar değerlendirildiğinde ise; 45-54 yaş grubu haricinde, yaş arttıkça tasarruf davranışlarının arttığı, 3.001-4.000 TL aylık gelir grubu dışında, aylık gelir arttıkça tasarruf davranışlarının arttığı, finansal gelişmeleri takip sıklığı arttıkça tasarruf davranışlarının arttığı ifade edilebilir. Ancak eğitim durumuna göre, hane halkı tipine göre ve hane halkı gelirine göre tasarruf davranışlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre $H_{3,5}$, $H_{3,8}$ ve $H_{3,10}$ hipotezleri reddedilmiş, $H_{3,6}$, $H_{3,7}$ ve $H_{3,9}$ hipotezleri ise kabul edilmiştir.

4.8.7. Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerine Göre Tasarruf Davranışlarındaki Farklılıkların Analiz Sonuçları

Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerine göre tasarruf davranışlarındaki farklılıkların analiz sonuçları Tablo 6' da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerine Göre Tasarruf Davranışlarındaki Farklılıkların Analiz Sonuçları

Finansal Okuryazarlık Düzeyi		N	Sıralı Ort.	Kruskal-Wallis H	p
Tasarruf Davranışları	Okuryazar değil	150	232,17	212,026	,000
	Temel düzey	147	119,18		
	İleri düzey	179	341,79		

Yapılan Kruskal-Wallis H testinin sonuçlarına göre; tasarruf davranışlarının katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ve en yüksek tasarruf davranışında bulunan katılımcıların ileri düzey finansal okuryazarlık düzeyine sahip olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir.

Dolayısıyla yapılan analiz sonucuna göre H₄ hipotezi reddedilmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Bartın ilinde yürütülen kamu ve özel sektör çalışanlarının finansal okuryazarlık ve tasarruf davranışlarının incelendiği bu çalışmada toplamda 476 kişiye uygulanan anketin sonuçlarından elde edilen verilere göre;

Çalışmanın birinci hipotezi olan finansal okuryazarlık düzeyi ile katılımcıların demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik testlerden elde edilen sonuçlara değerlendirildiğinde; yaş ve eğitim kademesi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Dağdelen' in (2017) Aydın ili ve ilçelerindeki serbest muhasebeci mali müşavirler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmış, yine Tuna ve Ulu'nun (2016) gerçekleştirdiği çalışmada, yaş ve aylık gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan, finansal okuryazarlık düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuç çalışmayı, Güler ve Tunahan (2017)' in, Barmaki (2015)' nin, Özen ve Kaya (2015)' nin çalışmalarında ortaya çıkan finansal okuryazarlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve bu ilişkide kadınların finansal okuryazarlık düzeyinin erkeklerden yüksek olduğu sonuçlarından farklılaştırmaktadır. Çalışmada ulaşılan başka bir sonuç da çalışılan medeni durum, aylık gelir, çalışılan kurum sektörü, hane halkı tipi, hane halkı geliri, tasarruf yapma durumu ve kredi kartı kullanma durumu değişkenleri ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olmasıdır. Bu sonuç, Kılıç vd. (2015)' nin gerçekleştirdiği çalışmada ulaşılan, finansal okuryazarlık düzeyi ile kredi kartı kullanma durumu arasında ilişki olduğu sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Çalışmanın ikinci hipotezi olan tasarruf yapma durumu ile katılımcıların demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik yapılan testten elde edilen sonuçlar incelendiğinde; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, çalışılan kurum, hane halkı tipi, kredi kartı kullanma durumu ile tasarruf yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın hane halkı gelir düzeyi ile tasarruf yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, Şahin ve Barış' in (2017) çalışmasında ulaştığı, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek ve hane halkı tipi değişkenleri ile tasarruf yapma durumu arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuyla benzerlik göstermiş ancak, Çebi Karaslan' in (2020) çalışmasında tespit ettiği, tasarruf yapma durumu ile eğitim durumu, yaş, medeni durum, kredi kartı kullanma, gelir düzeyi ve hanehalkı büyüklüğü arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve Tunalı ve Tatoğlu' nun (2010) yaptıkları çalışmada, eğitim durumu ile tasarruf yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucundan farklılaşmaktadır.

Çalışmanın üçüncü hipotezi olan tasarruf davranışlarının demografik faktörler açısından farklılığının analizi için gerçekleştirilen testlerin sonucunda; tasarruf davranışlarının yaş, medeni durum, aylık gelir ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, evlilerin bekarlara kıyasla daha fazla tasarruf yaptığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, Şengür ve Taban (2016)' in yaptıkları çalışmada ulaştıkları, bekarların evlilere kıyasla daha çok tasarruf yapma olasılığında olduğu, Şenol

(2018)' in yaptığı çalışmada ulaştığı, yaşı büyük olanların daha çok tasarruf davranışında bulunduğu, Temel Nalin'in (2013) çalışmasında ulaştığı, gelir düzeyi yüksek olanlarda tasarruf yapma eğiliminin daha yüksek olduğu şeklindeki sonuçlarla benzerdir. Ancak cinsiyet, eğitim durumu, çalışılan kurumun sektörü, hane halkı tipi, hane halkı geliri ve kredi kartı kullanım durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, Fisher' in (2010) yaptığı çalışmada, tasarruf yapma durumunun cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve buna göre kadınların daha çok tasarruf davranışlarında bulunduğu sonucundan, Bozkuş ve Üçdoğruk (2007) ile Zengin vd. (2018)' nin yaptıkları çalışmada, kredi kartı kullananların tasarruf yapma olasılıklarının daha az olduğu şeklindeki sonuçlarından farklılaşmaktadır.

Çalışmanın dördüncü hipotezi olan finansal okuryazarlık düzeyine göre katılımcıların tasarruf davranışlarındaki farklılığın analizinde, ileri düzey finansal okuryazar olan katılımcıların en yüksek tasarruf davranışında bulunan bireyler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın sonuçları dikkate alınarak, ekonomik büyümenin sağlanabilmesi adına ihtiyaç duyulan bireysel tasarrufların gelişmesi amacıyla, bireylerin mevcut finansal okuryazarlıklarını artırmak, finansal tutum ve davranışlarını daha ileriye taşımak adına, tasarruf davranışı ve finansal okuryazarlık başlığı altında verilecek eğitimlerin MEB ve YÖK desteği ile verilmesi yerinde olacaktır. Çünkü, finansal bilgi düzeyi ileri olan bireyler finansal ürün ve araçları gereği şekilde kullanmaları sayesinde tasarruf davranışlarını da geliştirecek ve böylelikle yüksek okuryazarlık düzeyi, yüksek kişisel tasarruf miktarlarını birlikte getirecektir.

Çalışma sonuçları mekansal ve örneklem sayısı itibarıyla birtakım kısıtlara sahiptir. İleride yapılacak benzer çalışmalar için dijital okuryazarlığı ve finansal okuryazarlığı birlikte ele alan çalışmaların yapılması önerilir.

KAYNAKÇA

- AGARWALLA, S., AMROMIN, G., BEN-DAVID, I., CHOMSISENGPHET, S., & EVANOFF, D. (2015). "Financial Literacy and Financial Planning: Evidence from India", *Journal of Housing Economics*, 27: 4-21.
- AKBEN S., E., & ALTIOK Y., A. (2014). "Financial Literacy among Turkish College Students: The Role of Formal Education, Learning Approaches, and Parental Teaching. *Psychological Reports: Employment*", *Psychology & Marketing*, 115(2): 351-371.
- ALMENBERG, J., & SÄVE-SÖDERBERGH, J. (2011). "Financial Literacy and retirement Planning in Sweden", *Journal of Pensioneconomics & Finance*, 10(4): 585-596.
- ALTUNIŞIK, R., COŞKUN, R., BAYRAKTAROĞLU, S., & YILDIRIM, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamaları*, Sakarya Kitabevi, Sakarya.
- ANSARI, Y., ALBARRAK, M. S., SHERFUDEEN, N., & AMAN, A. (2023). "Examining the relationship between financial literacy and demographic factors and the overconfidence of saudi investors". *Finance Research Letters*, 52 doi:10.1016/j.frl.2022.103582
- AŞIRIM, O. (1994). "Enflasyon ve Tasarruf İlişkisinin Kesintisiz Zaman Modeli", http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tcmb%20tr/tcmb%20tr/main%20menu/ya_yinlar/arastirma%20yayinlari/calisma%20tebligleri/1996/94-08_12.03.2022

- ATKINSON, A., & MESSY, F. (2012). "Measuring Financial Literacy: Results of the OECD: International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study", OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15.
- AYÇALAR, M. (2014). Türkiye'nin Düşük Tasarruf Sorununa Davranışsal Yaklaşım. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- BABIARZ, P., & ROBB, C. A. (2014). "Financial Literacy and Emergency Saving", Journal of Family and Economic Issues, 35: 40-50.
- BARMAKI, N. (2015). Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- BÉRES, D., & ANDHUZDIK, K. (2012). "Financial Literacy and Macro-Economics", Public Finance Quarterly, 57(3): 298.
- BOISCLAIR, D., LUSARDI, A., & MICHAUD, P. (2017). "Financial Literacy and Retirement Planning in Canada", Journal of Pension Economics and Finance 16(3): 277-296.
- BONGINI, P., & CUCINELLI, D. (2019). "University Students and Retirement Planning: Never Too Early", International Journal of Bank Marketing 37(3): 775-797.
- BOZKURT, E., TOKTAŞ, Y., & ALTINER, A. (2019). "Türkiye'de Tasarruf ve Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 18(72): 1580-1605. <https://doi.org/10.17755/esosder.518727>.
- BOZKUŞ, S., & ÜÇDOĞRUK, Ş. (2007). "Hanehalkı Tasarruf Tercihleri-Türkiye Örneği", 8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi, 24-25 Mayıs 2007, Malatya.
- BÖHM, P., BÖHMOVÁ, G., GAZDÍKOVÁ, J., & ŠÍMKOVÁ, V. (2023). "Determinants of financial literacy: Analysis of the impact of family and socioeconomic variables on undergraduate students in the slovak republic". Journal of Risk and Financial Management, 16(4). <https://doi.org/10.3390/jrfm16040252>.
- BROCHADO, A., & MENDES, V. (2021). "Savings and Financial Literacy: A Review of Selected Literature", European Review of Business Economics, I(1): 61-72; <https://doi.org/10.26619/ERBE2021.01.3>.
- CHEN, H., & VOLPE, R. (2002). "Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students", Financial Services Review, 11: 289-307.
- CUPÁK, A., KOLEV, G., & BROKEŠOVÁ, Z. (2019). "Financial Literacy and Voluntary Savings for Retirement: Novel Causal Evidence", The European Journal of Finance 25(16): 1606-1625.
- ÇEBİ KARASLAN, K. (2020). Hanehalkı Tasarruf Tercihlerinin Kesikli Tercih Modelleriyle İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- ÇOLAK, Ö. F., & ÖZTÜRKLER, H. (2012). "Tasarrufun Belirleyicileri: Küresel Tasarruf Eğiliminde Değişim ve Türkiye' de Hanehalkı Tasarruf Eğiliminin Analizi", Bankacılar Dergisi, (82): 3-44.
- DAĞDELEN, T. (2017). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Aydın İlindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

- DE CECCO, S., & ESTACHE, A. (2016). "Is the Belgian Youth Ready to Save for Retirement Under a Defined Contribution Pension System?", *Reflets et Perspectives de la Vie Économique*, IV(3): 99-118.
- EITEL, S., & MARTIN, J. (2009). "First-Generation Female College Students' Financial Literacy: Real and Perceived Barriers to Degree Completion", *College Student Journal*, 43(2): 616-630.
- ERGENEKON, S. (1996). *Tasarruf Eğilimini Etkileyen Sosyolojik Faktörler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- FISHER, P. (2010). "Gender Differences in Personal Saving Behaviors", *Journal of Financial Counseling and Planning*, 21(1): 13-24.
- GÜLER, E., & TUNAHAN, H. (2017). "Finansal Okuryazarlık: Hanehalkı Üzerine Bir Araştırma". *İşletme Bilimi Dergisi*, 5 (3): 79-104 . DOI: 10.22139/jobs.323261.
- GÜNGÖRMEZ, E., & ALKIŞ, H. (2015). "Örgütsel Adalet Algısının Performans Üzerindeki Etkisi: Adıyaman İli Örneği", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21): 937-967.
- HARRISON, N., & CHUDRY, F. (2011). "Overactive, Overwrought or Overdrawn? The Role of Personality in Undergraduate Financial Knowledge, Decision-Making and Debt", *Journal of Further and Higher Education*, 35(2): 149-182.
- HECKMAN, S. J., & GRABLE, J. E. (2011). "Testing the Role of Parental Debt Attitudes, Student Income, Dependency Status, and Financial Knowledge Have in Shaping Financial Self-Efficacy among College Students", *College Student Journal*, 45(1): 51.
- HENAGER-GREENE, R., & CUDE, B. J. (2016). "Financial Literacy and Long- and Short-Term Financial Behavior in Different Age Groups", *Journal of Financial Counseling and Planning*, 27(1): 3-19.
- HUSTON, S. J. (2010). "Measuring Financial Literacy", *Journal of Consumer Affairs*, 44(2): 296-316.
- IRAM, T., BILAL, A. R., & AHMAD, Z. (2023). "Investigating the mediating role of financial literacy on the relationship between women entrepreneurs' behavioral biases and investment decision making". *Gadjah Mada International Journal of Business*, 25(1), 93-118. doi:10.22146/gamaijb.65457
- İŞKUR (2022). *İşgücü Piyasası Araştırması Bartın İli 2021 Yılı Sonuç Raporu*: 23 <https://media.iskur.gov.tr/52052/bartin.pdf> , 15.11.2022
- KILIÇ, Y., ATA, H. A., & SEYREK, İ. H. (2015). "Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 14(66): 129-154.
- LOAYZA, N., K., SCHMIDT-HEBBEL, K., & SERVEN, L. (2000). "Saving in Developing Countries: An Overview", *The World Bank Economic Review*, 14(3): 393-414
- LOKE, Y. (2017). "The Influence of Socio-demographic and Financial Knowledge Factors on Financial Management Practices of Malaysians", *International Journal of Business and Society*, 18: 33-50.

- LUKSANDER, A., BERES, D., HUZDIK, K., & NEMETH, E. (2014). "Analysis of the Factors that Influence the Financial Literacy of Young People Studying in Higher Education", *Public Finance Quarterly*, 2: 220-241.
- LUSARDI, A., MITCHELL, O.S., & ANDCURTO, V. (2010). "Financial Literacy Among the Young", *Journal of Consumer Affairs: Special Issue: Financial Literacy*, 44(2): 358-380.
- LUSARDI, A., & MITCHELL, O. S. (2014). "The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence", *Journal of Economic Literature*, 52(1): 1-9.
- MANDELL, L. (2008). "Financial Literacy of High School Students", In *Handbook of Consumer Finance Research*, Springer, New York, Ny. 163-183.
- MARINOV, K. M. (2023). "Financial literacy: Determinants and impact on financial behaviour". *Economic Alternatives*, 2023(1), 89-114. doi:10.37075/EA.2023.1.05
- MIREKU, K., APPIAH, F., & AGANA, J. A. (2023). "Is there a link between financial literacy and financial behaviour?" *Cogent Economics and Finance*, 11(1) doi:10.1080/23322039.2023.2188712
- MURENDO, C., & MUTSONZIWA, K. (2017). "Financial literacy and savings decisions by adult financial consumers in Zimbabwe", *International Journal of Consumer Studies*, 41: 95-103. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12318>
- NGUYEN, T., RÓZSA, Z. BELÁS, J., & BELÁSOVÁ, L. (2017). "The Effects of Perceived and Actual Financial Knowledge on Regular Personal Savings: Case of Vietnam", *Journal of International Studies*, 10(2): 278-91.
- PRESTON, A., & WRIGHT, R. E. (2023). "Gender, financial literacy and pension savings". *Economic Record*, 99(324), 58-83. doi:10.1111/1475-4932.12708
- OECD (2012). <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-internationalnetwork-on-financial-education.htm> 30.06.2022.
- ÖZEN, E., & KAYA, Z. (2015). "Finansal Okuryazarlık Seviyesinin Ölçülmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", 19. Finans Sempozyumu, 21-24 Ekim 2015, Çorum.
- PACFL (2008). President's Advisory Council on Financial Literacy. Annual Report to the president https://www.academia.edu/6708140/Presidents_Advisory_Council_on_Financial_Literacy_2008_Annual_Report_to_the_President, 15.02.2022.
- PAK, T.-Y., & CHATTERJEE, S. (2016). "Savings Decisions of American Households: The Roles of Financial Literacy and Financial Practice", *Economics Bulletin* 36(3): 1486-1496.
- PEIRIS, T. U. I. (2021). "Effect of Financial Literacy on Individual Savings Behavior; the Mediation Role of Intention to Saving", *European Journal of Business and Management Research*, 6(5): 94-99.
- PETERSON, W. C. (1994). *Gelir, İstihdam ve Ekonomik Büyüme*, Çev. Talat Güllap, Atatürk Üniversitesi. No: 763, Erzurum.

- REMUND, D. L. (2010). “Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy”, *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2): 276-295.
- SARIGÜL, H. (2014), “A Survey of Financial Literacy Among University Students”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 17(64): 207-224.
- SHEFRIN, H., & STATMAN, M. (2000). "Behavioral Portfolio Theory", *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 35(02): 127-151.
- ŞAHİN, M. & BARIŞ, S. (2017). “Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2): 77-103.
- ŞENGÜR, M., & TABAN, S. (2016). “Türkiye’de Hanehalkı Tasarruflarının Gelir Dışındaki Belirleyicileri”, *Optimum: Journal of Economics & Management Sciences/Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1): 29-53.
- ŞENOL, S. (2018). *The Impact of Borrowing on Household Saving Behavior The Case of Turkey: 2003–2012. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul.
- ŞİMŞEK, N. (2018). *Ocak Ayı Anomalisinin Davranışsal Finans Üzerindeki Yeri: Bist’te Bir Uygulama. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kastamonu Üniversitesi: Kastamonu.
- TEB, (2020). *Finansal Okuryazarlık*. <https://www.teb.com.tr/finansal-okuryazarlik/> , 30.06.2022.
- TEMEL NALIN, H. (2013). “Determinants of Household Saving and Portfolio Choice Behaviour in Turkey”, *Acta Oeconomica*, 63(3): 309-331.
- TUNA, G., & ULU, M.O. (2016). “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (ICAFR 16 Özel Sayısı): 128-141.
- TUNALI, H., & TATOĞLU, F.Y. (2010). “The Analysis of Factors Affecting Investment Choices of Households in Turkey with Multinomial Logit Model”, *International Research Journal of Finance and Economics*, 40: 186-202.
- TUNCEL, F.B., & POLAT, M. (2022). “Arıcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Bingöl Örneği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(42): 488-509.
- WAGNER, J. (2019). “Financial Education and Financial Literacy by Income and Education Groups”, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 30(1):132-141 <http://dx.doi.org/10.1891/1052-3073.30.1.132>
- ZENGİN, S., YÜKSEL, S., & KARTAL, M.T. (2018). “Türkiye’deki Düşük Hanehalkı Tasarrufuna Neden Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”. *Journal of Yaşar University*, 13(49): 86-100.